

5. Рябова Т. Б. Стереотипы и стереотипизация как проблема гендерных исследований / Т. Б. Рябова // Личность. Культура. Общество. – Т. V. – Вып. 1-2 (15-16). – 2003. – С. 120-139.

Ковальчук Алеся Андріївна – магістр, аспірант кафедри загальної психології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Київ).

Костю С. Й., Митрюк В. Ю.

ВИВЧЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ГОТОВНОСТІ МОЛОДІ ДО ПОДРУЖНЬОГО ЖИТТЯ

Постановка проблеми. Ми живемо досить в нестійкий час – період розвитку інформаційних технологій, ЗМІ, бурхливої соціальної, політичної та культурної діяльності та інтеграції. Нове суспільство висуває нові вимоги до рівня знань, умінь, навичок людини, а також до самої людини. Ці зміни найбільш актуальні для молоді.

Юнацький вік - це період життєвого і професійного самовизначення особистості. Цей період життя людини характеризується активним становленням особистості, виникненням і розвитком значимих психологічних новотворів, задіяних у всіх проявах когнітивного й емоційного відношення до світу, - в оцінці реальної дійсності й оточуючих людей, у прогнозуванні своєї соціальної активності, у плануванні майбутнього і самореалізації, у формуванні власних уявлень про світ і про себе самого.

Важливим аспектом цього періоду є підготовка до сімейного життя. Підготовка до сімейного життя - це складний цілісний процес, показником результативності якого є готовність молодих людей правильно будувати свої взаємини у подружньому житті. У зв'язку з тенденцією до різкого омоложення шлюбу актуальною стає підготовка до одруження молоді.

Актуальність даної проблеми. Потреба розвитку сучасної сім'ї: омоложення шлюбу, уникнення розлучень, пов'язаних переважно з невмінням чоловіка і жінки будувати свої взаємини, з невірними уявленнями молодих людей про ролі чоловіка і жінки в родині, розвиток альтернативних форм шлюбно-сімейних відносин і інших явищ.

Аналіз наукової літератури і життєва практика свідчать про те, що молодята часто зазнають труднощів, обумовлених їх психологічною невідповідністю: низьким рівнем психологічних знань, не сформованістю якостей сім'янина, невмінням вирішувати міжособистісні проблеми,

нездатністю проявляти емпатію, взаємоповагу, турботу. Варто приділити більше уваги гендерній освіті та питанням підготовки молоді до подружнього життя, зважаючи на значне омолодження шлюбу, починаючи зі школи та продовжуючи її у вищих навчальних закладах.

Виклад основного матеріалу. Вихідним моментом готовності до подружніх взаємовідносин і створення сім'ї є розуміння дівчатами і хлопцями соціальної значущості своїх дій, відповідальності за свою сім'ю та дітей, добровільного і оптимістичного прийняття неминучих життєвих сімейних проблем та обмеження й узгодження особистісних дій з особою протилежної статі [1,2].

Підготовка до шлюбу і сімейного життя завжди була однією з головних задач юнацького віку. Але ця проблема не стояла так гостро, як зараз.

Важливим аспектом в цьому питанні є гендерні особливості молоді та гендерні стереотипи.

Великий вплив на формування гендерних стереотипів мають суспільні інститути, передусім ЗМІ, реклама в яких є своєрідним соціальним взірцем гендерної поведінки. В них образ чоловіка найчастіше пов'язується із силою, достатком, здатністю до благодійництва, жінки – з інфантильністю, утриманством, безпомічністю, не самодостатністю [5,с.23].

При цьому гендерні стереотипи нерівності між чоловіками та жінками більш притаманні чоловікам, ніж жінкам. Як засвідчує В.Бондаровська, 70% юнаків і лише 21% дівчат вважають, що домашнє господарство – справа жінки [3, с.30].

На даному етапі розвитку суспільства в нашій країні спостерігається значні зміни та трансформації гендерних стереотипів внаслідок емансипації та феміністського руху.

В результаті досліджень вченими були виявлені розбіжності в поглядах юнаків і дівчат з приводу шлюбно-сімейних відносин, встановлено, що ці уявлення відрізняються недостатньою повнотою, невисокою оцінкою ними себе як майбутнього чоловіка і жінки.

Формування у старшокласників психологічної готовності до подружніх взаємовідносин та сімейного життя припускає у них формування відповідального батьківства. Відповідальне батьківство розуміється науковцями, як духовно-етична і соціальна потреба особистості, її орієнтація на свідоме і добровільне ухвалення відповідальності за власну поведінку в сім'ї і за її членів, готовність до забезпечення та виховання дітей, суб'єктивне відчуття себе батьком або матір'ю й усвідомлене формування ціннісних установок батьківства [6].

Вузькість образів характерна для таких аспектів шлюбно-сімейних жіночності, гендерної ідентичності, сімейних ролях і їх розподілі між

чоловіком і дружиною. Особливо ж неповними є уявлення молодих людей про функції сім'ї й організації сімейного життя. Розходження виявляються в розумінні юнаками і дівчатами понять "мужність" і "жіночність", трактуванні змісту деяких сімейних ролей, представленнях про значимості ролей чоловіка і дружини. Розходження між юнаками і дівчатами виявляються також у їхньому оцінюванні своїх можливостей в області сімейного життя. У цілому самооцінка молоді в цій області є невисокою. Велику впевненість у своїх можливостях демонструють юнаки в питаннях, що стосуються забезпечення основних цінностей сім'ї і виконання сімейних ролей, меншу - у питаннях, зв'язаних з оцінкою розвиненості в себе якостей зразкового чоловіка і жінки і якостей, що характеризують мужність - жіночність. Отже, виявлені гендерні особливості шлюбно-сімейних уявлень молодих людей необхідно враховувати в процесі їхньої цілеспрямованої підготовки до сімейного життя. Все це викликає у партнерів потребу налагоджувати сімейні взаємини, зниження мотивації шлюбу.

Л і т е р а т у р а

1. Бендлер Р., ГриндерДж., Сатир В. Семейнаятерапия и НЛП. - М.: Изд-воИнтаобщегуманитар. исслед., 1999.
2. Берн Ш. Гендернаяпсихология. / - СПб.: Прайм-Еврознак, 2001. - С.123-160.
3. Бондаровська В.М. Гендерний паритет у сім'ї: соціально-психологічні засади / Бондаровська В.М. Формування гендерного паритету в контексті сучасних соціально-економічних перетворень: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 5-6 грудня 2002р.). – К.: Державний інститут проблем сім'ї та молоді, 2002.
4. Карташова Т.Е. Молодежь и брак в современномобществе. Технологии психолого-социальной работы в условиях мегаполиса / Т.Е.Карташова // Материалы международной научно-практической конференции; СпбГИПСТР, 2010 – 398с.
5. Кікінеджи О.М., Кізь О. Б. Формування гендерної культури молоді / О.М.Кікінеджи // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. - № 11. – С. 22 – 28.
6. Яценко Л.В. Педагогічні умови підготовки старшокласників до сімейного життя в процесі гендерного виховання: дис.. канд. пед. наук: 13.00.07 / Л.В.Яценко; Переяслав-Хмельницький педагогічний ун-т ім. Григорія Сковороди. – Переяслав-Хмельницький,2006 – 312с.

Костю Світлана Йосипівна – к. психол. н., доц., доцент кафедри психології, Мукачівський державний університет.

Митрюк В.Ю. – студентка четвертого курсу спеціальності «Психологія», Мукачівський державний університет.

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ СТРАТЕГІЙ ОПАНУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ

Постановка проблеми. Гендерні та вікові аспекти опанувальної з життєвими труднощами поведінки, індивідуально-психологічні властивості та особистісні якості, умовно звані особистісними детермінантами та їх зв'язок з опанувальною поведінкою, вивчені і описані недостатньо, хоча кореляти та детермінанти копінг-поведінки займають першочергову роль при розгляді копіngu особистості.

Поки не існує переконливих доказів, які свідчили б, хто краще – чоловіки чи жінки справляються зі стресом. Індивідуальні відмінності і діапазон можливих стресорів настільки великі, що достатньо грубий поділ за статевою ознакою не завжди правомірний. Статистика засвідчує, що в той час як частота емоційних порушень вища у жінок, передчасна смерть від хвороб, які безпосередньо пов'язують зі стресом (переважно серцево-судинного характеру), більш поширена серед чоловіків. [1; 2; 4; 5]

Викладення основного матеріалу. Гендерні особливості поведінки жінок та чоловіків у складних стресових ситуаціях виявляються в тому, що чоловікам та жінкам властиві різні джерела стресу, а також і види відповідних реакцій на нього. Жінки більш часто стикаються зі стресом у вигляді безпорадності, низького статусу, нестачі різноманітності, а з іншого боку, нестачі часу та енергії на домашні та професійні справи, через що виникає набагато більше внутрішньособистісних конфліктів. Чоловіки, навпаки, більше відчувають стрес в ситуаціях професійних проблем: конфлікти з керівництвом, незрозуміння зі сторони колег, незручний графік роботи, а також в ситуаціях, пов'язаних з питаннями професійної відповідальності та фінансовими труднощами. Проте, в умовах темпорального сьогодення, фінансові труднощі можна вважати універсальною передумовою стресу для всіх, тому що ступінь матеріальної забезпеченості серйозно впливає на різні сторони життя сучасної людини, не залежно від її приналежності до тої чи іншої статі.

Вважається, що жінкам більш властива потреба в підтримці, прояв емоцій та прагнення розділити їх з іншими. Чоловіча модель поведінки включає прагнення бути фізично та інтелектуально активним, емоційно незалежним, не проявляти ознак слабкості (обговорювати свої проблеми